

Мартинюк І.В.

Національний університет «Одеська юридична академія»

ORCID ID: 0000-0001-7067-3188

СТАН ПРАВОВОЇ ЗАХИЩЕНОСТІ ПРАВ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ: ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Анотація. У статті досліджено проблеми визначення категорії правової захищеності прав промислової власності і співвіднесення її з категоріями «захист» і «охорона». Ззначається, що будь-які практичні зусилля в напрямку вдосконалення категоріального апарату в сфері захисту прав промислової власності мають здійснюватися в межах єдиної філософської та етико-правової парадигми, виступаючи елементом широкого та узгодженого програмного підходу. Мета такого підходу – правова захищеність прав інтелектуальної, зокрема промислової власності як в Україні, так і в єдиному Європейському просторі та співдружності демократичних держав, пов'язаних економічними зв'язками, технологічними обміном й ціннісно-правовими принципами державного будівництва. Проведене дослідження дає підстави вважати, що юридична захищеність особи, тобто наявність розвинених і ефективних процедурно-юридичних засобів (механізмів) для вільного здійснення, охорони і захисту основних прав людини, а отже і творчості у будь-якій сфері людського буття, є однією із формальних ознак правової держави. В свою чергу, категорія правової захищеності має розумітися, на наш погляд, як сукупний результат та кінцева мета функціонування інститутів правової охорони, судових органів держав та ЄС, зусиль міжнародних неурядових організацій та доктринальних досліджень. При цьому стан захищеності результатів прав у сфері промислової власності, на нашу думку, слід розуміти як сукупність параметрів, що характеризують безпечно і ефективно функціонування сфери промислової власності. До таких параметрів слід включити: нормативну базу, відповідність умовам охороноздатності об'єктів як підставу правової охорони, патентний і інший захист, розвинену систему інституцій правової охорони і захисту. В даному ключі визначено, що пріоритетною ціллю тут виступає захищеність результатів інтелектуальної праці, а не техніко-юридичні чи формально-бюрократичні зручності здійснення процесу та алгоритму їх захисту. Захищеність прав промислової власності та доступність законних засобів захисту таких прав для правоволодільця є критеріями ефективності нормативного підґрунтя та державного механізму правового захисту. Вказане, на думку автора, висвітлює абсолютно визначену практичну мету державної правової політики та пріоритетні цілі реформ – забезпечення захищеності промислової власності шляхом органічного об'єднаного організованого функціонування усіх правозахисних інституцій.

Ключові слова: інтелектуальна власність, право промислової власності, захист прав, охорона права, правова захищеність, стан правової захищеності.

Актуальність теми. Право промислової власності є самостійним специфічним інститутом галузі права інтелектуальної власності, що являє собою цілісний окремий комплекс правових положень щодо регулювання, адміністрування, охорони та захисту прав осіб щодо результатів їх інтелектуальної (творчої) діяльності у науково-технічній, технологічній та промисловій сферах. Фактично ознакою права промислової власності є зв'язок об'єктів права промислової власності із технологічними рішеннями (винаходи, корисні моделі, промислові зразки), або технологічним супроводом торгівлі чи ідентифікації товарів

(торговельні марки, комерційні (фірмові) найменування та географічні зазначення).

При цьому вказані та інші (закріплені законодавством) критерії не вичерпують правового змісту об'єкту промислової власності, оскільки, наприклад, промислові зразки включають суттєву візуально-естетичну складову, яка, на думку багатьох дослідників, є елементом більш притаманним сфері авторського права. Тоді як географічні зазначення не містять складової результатів інтелектуальної праці тією мірою, як це має місце при створенні винаходу, промислового зразка тощо. В п. 3 Закону України «Про правову охорону гео-

графічних зазначень» [18] зазначено, що географічне зазначення, ідентифікуючи товар, із певним географічним походженням, фактично враховує його особливі якості, репутацію чи інші характеристики, які «...зумовлені головним чином цим географічним місцем походження».

Суб'єктивне цивільне право лише тоді становить реальну соціальну цінність, коли воно забезпечене ефективним і дієвим механізмом захисту на випадок його порушення, інакше воно залишається декларативним.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень свідчить про найбільший науковий інтерес до таких понять, як «захист права інтелектуальної власності» і «охорона інтелектуальної власності». Так, зокрема, найбільш поширеною точкою зору щодо захисту прав інтелектуальної власності є та, відповідно до якої захист включає передбачену законодавством діяльність відповідних державних органів по визнанню, поновленню прав, а також усуненню перешкод, що заважають реалізації прав та законних інтересів суб'єктів права в сфері інтелектуальної власності [10, с. 69]. У загальному вигляді право на захист визначають як надану правомочній особі можливість застосування заходів правоохоронного характеру для відновлення її порушених прав чи таких, що оспорується [3, с. 36]. Він є сукупністю нормативно-визначених матеріально-правових заходів, за допомогою яких здійснюються дії, спрямовані на припинення порушення, невизнання чи оспорування прав інтелектуальної власності, а також дії, спрямовані на відновлення порушених прав інтелектуальної власності [16, с. 349], відшкодування завданої шкоди та інших негативних наслідків таких порушень з метою забезпечення безперешкодного використання об'єктів права інтелектуальної власності [14, с. 174]. Право на захист розглядається в доктрині найчастіше в аспекті самостійного суб'єктивного права, а отже таке право з'являється у суб'єкта права лише в момент порушення або оспорування його прав та охоронюваних законом інтересів і реалізується в рамках охоронних цивільних, кримінальних та адміністративних правовідносин, які виникли при цьому [8, с. 8]. Поширеною є думка, що право на захист є складовою більш широкого поняття «охорона» [12; 15, с. 263; 9, с. 340]. Правова категорія захищеності прав інтелектуальної власності застосовується у наукових працях як поняття загальне, без аналізу його змісту і складових. Тому аналіз зазначеної категорії є доцільним

з точки зору правової визначеності і вдосконалення термінологічної бази права інтелектуальної власності взагалі і права промислової власності, зокрема.

Метою є дослідження питань правової захищеності прав промислової власності і формулювання поняття відповідної категорії

Виклад основного матеріалу. З точки зору філософсько-правового підходу, основою охорони та захисту прав промислової власності у широкому аспекті є визначення правової, економічної, технологічної, інтелектуальної природи та цінності промислової власності, що робить більш повноцінним єдиний державно-правовий механізм її правового захисту. На сучасному етапі вдосконалення вказаного механізму може полягати в урахуванні законодавцем, судами та дослідниками проблематики дослідження захищеності прав промислової власності. В Україні та державах європейського правового простору цьому сприятиме:

1) чітка визначеність, повнота та оптимальна формалізованість переліку та змісту кожного конкретного суб'єктивного права особи щодо об'єкту промислової власності;

2) невідворотність застосування, оперативність та доступність механізму юридичної відповідальності за порушення прав промислової власності або за посягання на такі дії;

3) перманентна ініціативна участь органів державної влади у правовій охороні та захисті прав промислової власності в межах всієї сукупності правовідносин в зазначеній сфері (закріплення окремого вектору правоохоронної, аналітичної діяльності, державної статистики, інформування, попереджувальні заходи та ін.);

4) державна політика стимулювання, забезпечення інтелектуальної діяльності та захисту результатів інтелектуальної праці (програмні заходи популяризації отриманих національних досягнень в технічній та творчій сферах; посилення престижності високотехнологічних і наукових результатів, досягнень в промисловому дизайні, винахідництві; підвищення правової культури в сфері конституційних та загально-правових основ захисту, гарантування та поваги до результатів інтелектуальної праці та ін.).

Таким чином, будь-які практичні зусилля в напрямку вдосконалення категоріального апарату в сфері захисту прав промислової власності мають здійснюватися в межах єдиної філософської та етико-правової парадигми, виступаючи елементом широкого та узгодженого програмного

підходу. Мета такого підходу – правова захищеність прав інтелектуальної, зокрема промислової власності як в Україні, так і в єдиному Європейському просторі та співдружності демократичних держав, пов'язаних економічними зв'язками, технологічними обміном й ціннісно-правовими принципами державного будівництва.

Захист об'єкту, що визнаний таким, який вимагає правової визначеності та охорони, є комплексним і складним, однак необхідним процесом, забезпечуваним відповідною системою нормативно-правових основ та функціонуючих інституцій. Однак в основі механізму правового захисту міститься також інша концептуально важлива складова, що визначає екзистенційний сенс будь-яких ресурсів, діючих структур та зусиль, які спрямовуються на захист відповідного об'єкту правової охорони – його ціннісно-правова основа, що слугує самодостатнім аргументом на користь ідеї необхідності такого захисту. Формулювання основних її тез є завданням філософсько-правового характеру та одночасно комплексною діяльністю із залученням різних векторів наукового пошуку та окремих аспектів. Зокрема слід враховувати причини та характер протиправних посягань на основи інтелектуальної власності, технічні можливості їх скоєння, психологічні, зокрема «віктимологічні», культурологічні та етичні основи таких явищ, та, лише як наслідок, сукупність техніко-юридичних інструментів їх запобіганню.

Інтелектуальна діяльність у технологічному секторі не відзначається позитивною динамікою, а іноді взагалі не видається можливою поза умов гарантованої свободи та належної захищеності результатів. Так, наприклад, проблематику ступеню свободи дизайнера проаналізовано у п. 31 рішення Загального Суду (судовий орган у складі Суду Європейського Союзу) у справі Хванг Янг Мотор ко. (Тайвань) проти Офісу з гармонізації на внутрішньому ринку (торговельні марки та промислові зразки) [2]. У вказаній справі своїм рішенням Суд постановив, що при оцінці індивідуального характеру промислових зразків, про які йде мова, їх видимих рис і, отже, загального враження на поінформованого користувача промислового зразка, необхідно враховувати ступінь свободи дизайнера при розробці оскаржуваного дизайну.

Відтак, завданням держави є не лише ефективне регулювання відносин в сфері інтелектуальної власності в сенсі адміністрування процесів у галузі, але й встановлення стійких юридичних гарантій правової охорони та захисту в даній

сфері. Одночасно, важливо враховувати, що запорукою розвитку галузі є створення інвестиційної зацікавленості зовнішніх гравців, адже залучення зростаючої кількості власників винаходів, розробників технологій до економічних процесів всередині держави є сьогодні одним із пріоритетних завдань усіх урядів та транснаціональних корпорацій у світі. Тоді як окремі країни з менш розвинутою правовою традицією та суспільною культурою орієнтуються на територіальну анексію географічної площі, розвинуті суспільства та держави ведуть прагматичну конкурентну боротьбу за технологічний розвиток власних територій та раціональне використання наявних інтелектуальних, виробничих ресурсів, в тому числі за рахунок заохочення зовнішніх фінансових інвестицій та інтелектуального капіталу.

Слід також визнати, що Україна є державою, яка не наповнює власний інформаційний простір, а надто не насичує власну (зокрема зовнішню) державну політику ідеями територіальних завоювань, однак і не приймає активної участі у цілком цивілізованій «технологічній експансії» за легальними ринковими правилами. За таких умов сучасна держава опиняється перед вибором: сприяти власній правовій та, як наслідок, економічній і технологічній спроможності, або ж обмежитись власними можливостями профілактики «відтоку мізків» [11, с. 245–249; 6]. Тож помірковані мирні ідеї розбудови вітчизняної державності можна, з одного боку, сприймати як позитивну ознаку, однак поміркованість не має перейти у пасивність, а надто в питаннях розвитку технологічної сфери. Така помилкова позиція може занадто дорого коштувати суспільству та ринку сучасної держави з точки зору пошуку оптимальної та справедливої ніші у співдружності демократичних держав із високим рівнем економіки. Поринання у технологічний та правовий вакуум в умовах сучасної динаміки науково-технічного прогресу, на нашу думку – не найкращий шлях. Отже опрацювання правового аспекту організації відносин у сфері високих технологій, винахідництва, точному машинобудуванню з метою сприяння високому рівню захищеності прав промислової власності має очевидний практичний сенс та більше того є нагальною потребою.

Для європейської правової культури, практики та сталої традиції захищеність (підкреслено мною – І.М.) результатів інтелектуальної та будь-якої іншої охоронюваної правом праці є одним із фундаментальних принципів екзистенційного порядку. Так, стаття 30 Договору про заснування

Європейської Спільноти [5] в якості одного з принципів застосування положень, що передбачені цим договором, визначає можливість застосування певних заборон чи обмежень (на імпорт, експорт чи транзит товарів) зокрема з мотивів дотримання суспільної моралі, порядку, безпеки, а також захисту промислової та комерційної власності, за умов незастосування вказаних обмежень в якості засобів свавільної дискримінації чи прихованого обмеження торгівлі між державами-членами. Близьким за змістом прикладом є п. 38 Директиви 98/44/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 6 липня 1998 року про правову охорону біотехнологічних винаходів [4], яким визначено «ілюстративний список винаходів, виключених з числа патентоспроможних», що декларує мету надання національним судам та патентним бюро загальних принципів тлумачення посилянь на суспільні інтереси та мораль. Так, на рівні актів ЄС вищої юридичної сили насамперед встановлюються загальні положення та ціннісно-правові основи діяльності судових органів та здійснення правосуддя щодо прав промислової власності. З огляду на викладене видається практично необхідним детальне опрацювання змісту досліджуваного правового феномену захищеності прав як самостійної ідеї, а надто з урахуванням певних розбіжностей у підходах науковців до його змісту.

Насамперед, в обґрунтування додаткових дослідницьких зусиль в даній темі доречним буде навести наявні найбільш поширені позиції колег щодо категорії права промислової власності.

Як зазначає Т. В. Ярошевська, в Україні важливого значення набуває соціальна значущість особистих немайнових прав творців на об'єкти інтелектуальної власності, яким притаманний абсолютний характер, і ці права мають бути більш вагомими для людини у порівнянні з майновими [20, с. 125–126]. Тож погоджуємось із висновком вченої про необхідність стимулювання творчої праці людини, визнання й охорони її прав на об'єкти інтелектуальної власності, зокрема як цінностей, затверджених Конституцією України, що свідчить про переосмислення ролі та значення людини в системі соціальних пріоритетів та залежності розвитку і прогресу суспільства від результатів її інтелектуальної, творчої діяльності [20, с. 125–126].

Спроба визначення категорії «захищеності» прав промислової власності має ґрунтуватися на тих наукових доробках, які існують з цього питання у інших галузях права. Найбільш розробленим дане поняття є у конституційному праві.

Як зазначає А. Єзеров, категорія захищеності є тісно пов'язаною з категорією конституційної безпеки. Так, на його думку, розробка універсального визначення конституційної безпеки, що включає в себе всі аспекти даного явища та підходи до його тлумачення, можлива при зверненні до нормативних і наукових визначень національної безпеки як вихідної категорії, корелюючи останню відповідним чином із конституційно-правовими відносинами. Можна виділити дві тенденції визначення даного поняття – по суті і по формі, які, на наш погляд, доповнюють один одного. Тлумачення цього терміна «по суті» передбачає визначення національної безпеки через поняття «стан захищеності». Даючи визначення національної безпеки «по формі», слід звернутися до системи нормативних, організаційних, інституційних гарантій (заходів), що забезпечують стабільний розвиток держави і суспільства [7]. Українське законодавство визначає національну безпеку як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [17, с. 1433]. Такого ж сутнісного підходу до визначення національної безпеки (проте акцентуючи увагу на різних аспектах) дотримуються і деякі науковці, говорять про національну безпеку як про стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави в усіх сферах їх життєдіяльності від внутрішніх і зовнішніх небезпек і загроз, що характеризується таким станом країни, при якому забезпечується її цілісність і внутрішня стабільність, суверенний і прогресивний розвиток, можливість виступати самостійним і повноправним суб'єктом міжнародних правовідносин.

Погоджуємось із висновком, що юридична захищеність особи, тобто наявність розвинених і ефективних процедурно-юридичних засобів (механізмів) для вільного здійснення, охорони і захисту основних прав людини [13, с. 21]. Так, справедливо видається теза, що захищеність є однією із формальних ознак правової держави. Акцент на необхідність саме процедурно – процесуального забезпечення здійснення прав особи покликаний відзначити ту обставину, що самого лише номінального, номенклатурного їх закріплення в тексті Конституції, інших важливих законах – недостатньо. Таке закріплення само по собі набуває не більш ніж пропагандистського значення. Не відповідаючи на питання: як, яким способом, якими конкретними діями втілити

в життя поійменоване право людини, закон перетворюється лише в обіцянку, декларацію, гасло, мету, програму, але ще не набуває змісту, сенсу, атрибутів та головне правового ефекту явища власне юридичного.

В спрощеному викладенні ми розуміємо, що захищеність прав промислової власності – це показник ефективності державно-правового механізму щодо регулювання галузі. Тоді як ефективний непохитний механізм правового захисту прав промислової власності – це надійний фактор наближення значної долі вітчизняної економіки до європейських стандартів та подолання перешкод внутрішньодержавного походження. Невипадково, чітко визначенні умови, що поставлені перед Україною на шляху вступу до Європейського союзу, багато в чому зведені до суттєвих внутрішніх змін, а не лише вимагають прийняття відповідних міжнародних обов'язків та адаптаційних кроків.

Зазначимо принагідно, що категорія правової захищеності має розумітися, на наш погляд, як сукупний результат та кінцева мета функціонування інститутів правової охорони, судових органів держав та ЄС, зусиль міжнародних неурядових організацій та доктринальних досліджень.

При цьому стан захищеності результатів прав у сфері промислової власності, на нашу думку, слід розуміти як сукупність параметрів, що характеризують безпечно і ефективно функціонування сфери промислової власності. До таких параметрів слід включити: нормативну базу, відповідність умовам охороноздатності об'єктів як підставу правової охорони, патентний і інший захист, розвинену систему інституцій правової охорони і захисту.

Зрозуміло, що гостра ситуація в сфері національної безпеки в Україні додатково ускладнює зазначені процеси, однак не скасовує визначених потреб. Розглянемо підходи науковців щодо окресленої проблематики. Г. Широкий та Р. Юлдашев, дослідивши результати Всесвітнього економічного форуму, що відбувся у січні 2023 року у Давосі, висловлюють висновки щодо впливу війни РФ проти України як однієї з наріжних глобальних проблем, що має вплив не лише на становище України, але й на світову ситуацію (масштаб її наслідків у вказаному матеріалі оцінюється на рівні з наслідками пандемії COVID-19 та сукупності заходів щодо її ліквідації, а також питаннями переходу до чистої енергетики та здійснення цифрової трансформації з використанням технологій ШІ, ризиками високої інфляції, зростанням

вартості життя, побоюваннями рецесії тощо. Аналітики визначають, що за результатами Форуму констатовано необхідність урахування в процесі відновлення України неодмінної модернізації економіки з метою забезпечення її сталого та стійкого розвитку (сприяння цифровому та зеленому переходу економіки України відповідно до Європейського зеленого та цифрового курсу; вивчення можливостей участі компаній з України та українських товарів у реалізації інвестиційних планів з розвитку чистих технологій за кордоном, зокрема передбачених планом відновлення ЄС «Next Generation EU» та законом США про зниження інфляції; додаткове опрацювання питання доцільності приєднання України до міжнародних ініціатив зі створення умов для залучення інвестицій, зокрема до ініціативи в межах COT щодо сприяння інвестиціям заради розвитку [19].

Так, можемо зробити висновок, що бачення світових інституцій, впливових суб'єктів економічного процесу, топ-посадовців, представників еліт світової економічної спільноти по-перше, відкрито визнають факт фундаментальної вбудованості України у глобальні економічні, безпекові механізми та процеси розвитку, а по-друге – констатують векторну визначеність та необхідність розвитку економіко-правової структури України задля її наближення до світових стандартів та органічної інтеграції до економічного та правового простору розвинутих держав. Це накладає на Україну обов'язок визнання, формулювання, закріплення та дотримання стратегічного курсу зокрема і в контексті правового розвитку.

Враховуємо водночас прогнози Джона Ледзінга, що підхід формату «план Маршала» через низку причин (зокрема той факт, що Україна посіла 116 місце серед країн в останньому Індексі сприйняття корупції Transparency International) ймовірно, не повториться після закінчення війни в Україні. Так, експертна спільнота, за висновком Джона Ледзінга, розраховує на відбудову України не лише в контексті відновлення втраченого, а здебільшого надання допомоги Україні у переході на новий рівень з точки зору інновацій та стійкості. Згідно бачення експертної спільноти Україна потребує, серед іншого, «зеленої реконструкції» задля виправлення стану довкілля як жертви війни та програмних кроків на шляху антикорупційної діяльності уряду України [1].

Отже, розуміємо, що пріоритетний, стратегічний вектор розвитку держави в Україні, закріплений в Конституції України вимагає значних структурних змін, зокрема правового блоку, що

втілюються саме в контексті наближення до європейського законодавства насамперед в аспекті його сучасних трендів. Можемо констатувати, що вдосконалення законодавства з охорони та захисту прав промислової власності є однією зі складових модернізації ключових інститутів національної правової системи та суттєвим елементом правового розвитку і спрямований на встановлення стану захищеності промислової власності. А з урахуванням технологізації процесів практично у кожній сфері діяльності суспільства не дивно, що акцент на вдосконаленні юридичного забезпечення технологічних досягнень в Україні ставиться у вищенаведених позиціях на один рівень пріоритетності із питаннями екологічної безпеки, економічної відбудови та іншими стратегічними завданнями України. Таким чином розвиток державно-правового захисту промислової власності виступає окремим самостійним напрямком державної політики.

Т. В. Ярошевська зазначає, що обраний курс означає для України обов'язок досягати такого рівня забезпечення охорони прав на об'єкти права промислової, який вже існує в економічно розвинених європейських країнах та передбачає органічне, а не застосоване шляхом копіювання узгодження нормативних основ регулювання сфери промислової власності в Україні за відповідними зразками країн-членів ЄС, засноване на системному науковому підході до внутрішньої узгодженості із урахуванням усіх елементів позитивного права України [21, с. 22].

Існуючі підходи до визначення всього спектру прав промислової власності потребують урахування, аналітичної обробки й органічного поєднання. Щодо державно-правового механізму захисту прав промислової власності на території України та ЄС – в його структурі можуть спостерігатись різні конфігурації та пріоритетні положення. Втім, у будь-якому випадку головною метою сформованого механізму захисту прав промислової власності є всебічне, повне та деталізоване урахування всіх компонент результату інтелектуальної праці, що виражений у формі сформульованого нового науково-технічного творчого досягнення, яке підлягає охороні як об'єкт (складова об'єкту) промислової власності.

В даному ключі слід визначити, що пріоритетною ціллю тут виступає захищеність результатів інтелектуальної праці, а не техніко-юридичні чи формально-бюрократичні зручності здійснення процесу та алгоритму їх захисту. Захищеність прав промислової власності та доступність

законних засобів захисту таких прав для праводільця є критеріями ефективності нормативного підґрунтя та державного механізму правового захисту. Вказане, на нашу думку, висвітлює абсолютно визначену практичну мету державної правової політики та пріоритетні цілі реформ – забезпечення захищеності промислової власності шляхом органічного об'єднаного організованого функціонування усіх правозахисних інституцій. Завданням науково-дослідницькою діяльністю, на нашу думку, є в даному напрямку аналітичне опрацювання найбільш гострих проблем сфери.

Також важливою компонентою філософсько-правового підходу до стимулювання розвитку галузі інтелектуальної власності є саме ціннісно-правова ідея захисту результатів інтелектуальної праці – визнання факту примату права людини на охорону її особистих досягнень як самостійного важливого об'єкту прав. Чітка визначеність критеріїв охороноздатності таких результатів насамперед полягає у визначеності їх правового змісту. Таким чином, встановлення відповідного категоріального апарату – єдиної та узгодженої системи визначень категорій – є насамперед практико-правовим інструментом ефективного спрямування правового ресурсу на забезпечення захищеності результатів інтелектуальної праці й встановлення справедливого балансу прав і обов'язків для всіх учасників відносин у сфері. Тож необхідним є формальне визначення структурних основ кожного результату інтелектуальної праці, його деталізація, що наблизять до розуміння правової природи об'єкту.

Ефективність правового забезпечення творчої, художньої, винахідницької та інших форм інтелектуальної діяльності людини має розумітись як комплексна організована та систематизована діяльність, що ґрунтується на пріоритетності прав людини, свободи вираження, права на працю, розвиток. В такому випадку сфера інтелектуальної власності, що де-факто являє собою формально-юридичне вираження процесу та результатів технологічного та творчого розвитку в суспільстві може отримати позитивний імпульс до змін.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави вважати, що юридична захищеність особи, тобто наявність розвинених і ефективних процедурно-юридичних засобів (механізмів) для вільного здійснення, охорони і захисту основних прав людини, а отже і творчості у будь-якій сфері людського буття, є однією із формальних ознак правової держави. В свою чергу, категорія правової захищеності має розумітись, на наш погляд, як

сукупний результат та кінцева мета функціонування інститутів правової охорони, судових органів окремих держав та судів ЄС, зусиль міжнародних неурядових організацій та доктринальних досліджень. При цьому стан захищеності результатів прав у сфері промислової власності, на нашу думку, слід розуміти як сукупність параметрів, що характеризують безпечне і ефективне функціонування усіх складових забезпечення правових відносин сфери промислової власності. До таких параметрів слід включити: нормативну базу, відповідність умовам охороноздатності об'єктів як підставу правової охорони, патентний і інший захист, розвинену систему інституцій правової охорони і захисту. В даному ключі слід визна-

чити, що пріоритетною ціллю тут виступає захищеність результатів інтелектуальної праці, а не техніко-юридичні чи формально-бюрократичні зручності здійснення процесу та алгоритму їх захисту. Захищеність прав промислової власності та доступність законних засобів захисту таких прав для праволодільця є критеріями ефективності нормативного підґрунтя та державного механізму правового захисту. Вказане, на нашу думку, висвітлює абсолютно визначену практичну мету державної правової політики та пріоритетні цілі реформ – забезпечення захищеності промислової власності шляхом органічного об'єднаного організованого функціонування усіх правозахисних інституцій.

Список літератури:

1. John Letzing. What would a «Marshall Plan» for Ukraine look like? URL: <https://www.brinknews.com/what-would-a-marshall-plan-for-ukraine-look-like/>
2. Kwang Yang Motor Co., Ltd, established in Kaohsiung (Taiwan) vs Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM), In Case T-10/08 9 September 2011. Judgment of the General Court (first chamber). URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=109283&doclang=en>
3. Андрейцева О. Б. Цивільно-правові способи захисту прав на об'єкти промислової власності : дис. ... канд. юрид. наук. Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка. К. 2009. 222 с.
4. Директива 98/44/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 6 липня 1998 року про правову охорону біотехнологічних винаходів. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=67064&pf35401=520006>
5. Договір про заснування Європейської Спільноти: Багатостороння угода від 1957. URL: https://ips.ligazakon.net/document/mu57013?ed=1957_03_21
6. Ерман Г. Особиста євроінтеграція : як «втікають мізки» з України і чи можна їх повернути. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-45890286>
7. Єзеров А. А. Конституційна безпека як складник національної безпеки України. Український часопис конституційного права. 2017. № 2. С. 60–67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukjourcoml_2017_2_9.
8. Жаров В. О. Захист права інтелектуальної власності. Захист авторського права і суміжних прав. Захист права промислової власності. Навч. посібник. К. ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності». 2003. 64 с.
9. Коваль І. Ф. Господарсько-правове регулювання відносин у сфері промислової власності : монографія. Донецьк. 2013. 640 с.
10. Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. Право інтелектуальної власності: навч. посібник. Одеса: Фенікс. 2011. 492 с.
11. Нікітенко Л. О. «Відтік мізків» та його наслідки для України. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Правове забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, безпековий, інтелектуальний простір. 2019. С. 245–249.
12. Орлюк О. П. Захист прав інтелектуальної власності: проблеми правозастосування. Інтелектуальна власність. 2007. № 2. С. 24–29.
13. Основи права України : навчальний посібник / За редакцією М. Я. Ващишин / М. Ващишин, Н. Отчак, М. Теличко, С. Холявка. Львів : Галицька спілка видавців. 2016. 228 с. URL: <https://repository.lidufk.edu.ua/bitstream/34606048/24294/1/%d0%9f%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%9e%d0%a1%d0%9d%d0%9e%d0%92%d0%98%20%d0%9f%d0%a0%d0%90%d0%92%d0%90.pdf>
14. Потоцький М. Ю. Господарсько-правовий захист інтелектуальної власності в Україні: монографія. К.: Вид Дім «Персонал». 2014. 620 с.
15. Право інтелектуальної власності : навч. посібник / Еннан Р. Є., Кулініч О. О., Мазуренко С. В., Менсо І. В., Романадзе Л. Д. К.: Алерта, 2016. 492 с.
16. Право інтелектуальної власності. Підручн. за заг. ред. д.ю.н., проф. С.Б. Булеци, к.ю.н., доцент Чепис О.І. Ужгород : РІК0У. 2019. 488 с.

17. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII (Редакція станом на 31.03.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
18. Закон України «Про правову охорону географічних зазначень» від 16.06.1999 р. // *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1999, № 32, ст.267. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14#Text>
19. Широкий Г., Юлдашев Р. Всесвітній економічний форум: торговельний та інвестиційний виміри URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/vsesvitniy-ekonomichnyy-forum-torhovelnyy-ta-investytsiynnyu>
20. Ярошевська Т. В. Проблеми охорони прав промислової власності в Україні: моногр. / Т. В. Ярошевська. Дніпро : Видавець Біла К. О. 2020. 372 с.
21. Ярошевська Т.В. Охорона прав промислової власності: приватно-правовий аспект: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.03 / Ярошевська Тамара Василівна. Одеса, 2021. 506 с.

Martyniuk I.V. THE STATE OF LEGAL PROTECTION OF INDUSTRIAL PROPERTY RIGHTS: ON THE CONCEPT'S DEFINITION

The article examines the issues of defining the category of legal protection of industrial property rights and its correlation with the categories of «protection» and «enforcement». It is noted that any practical efforts to improve the categorical apparatus in the field of industrial property rights protection should be carried out within a single philosophical, ethical and legal paradigm, being an element of a broad and coherent programmatic approach. The purpose of such an approach is to ensure legal protection of intellectual property rights, including industrial property rights, both in Ukraine and in the European area and the community of democratic states linked by economic ties, technological exchange and the value and legal principles of state building. The study suggests that legal protection of a person, i.e., the availability of developed and effective procedural and legal means (mechanisms) for the free exercise, protection and defense of fundamental human rights, and thus creativity in any sphere of human existence, is one of the formal features of the rule of law. In turn, the category of legal security should be understood, in our opinion, as the aggregate result and ultimate goal of the functioning of legal protection institutions, judicial authorities of states and the EU, efforts of international non-governmental organizations and doctrinal research. At the same time, the state of protection of the results of rights in the field of industrial property, in our opinion, should be understood as a set of parameters characterizing the safe and efficient functioning of the industrial property sphere. Such parameters should include: the regulatory framework, compliance with the conditions of protectability of objects as the basis for legal protection, patent and other protection, and a developed system of legal protection and enforcement institutions. In this vein, it is determined that the priority goal here is to protect the results of intellectual labor, rather than the technical and legal or formal bureaucratic convenience of the process and algorithm of their protection. The protection of industrial property rights and the availability of legal remedies for the right holder are the criteria for the effectiveness of the regulatory framework and the State mechanism of legal protection. In the author's opinion, the above-mentioned highlights the absolutely defined practical goal of the State legal policy and the priority goals of the reforms – ensuring the protection of industrial property through the organic unified organized functioning of all human rights institutions.

Key words: intellectual property, industrial property rights, protection of rights, protection of rights, legal security, state of legal security.